

**Міністерство освіти і науки України**  
**Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова**

„Затверджено”  
на засіданні Вченої ради  
НПУ імені М.П. Драгоманова  
„\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.  
Протокол № \_\_\_\_\_  
Голова Вченої ради, ректор  
академік В.П. Андрущенко

---

**ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ**  
**СТУДЕНТІВ**

освітнього рівня магістр

галузь знань 02 Культура і мистецтво  
спеціальності 023 Образотворче мистецтво\*  
шифр за навчальним планом П05

**Київ - 2021**

Розробники програми: Шевнюк О.Л., професор, доктор пед. наук, зав. кафедри образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова

Рецензенти: Осьмак Т.В., доцент, канд пед. наук, доцент образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова

Афанасьєв Ю.Л., професор, доктор філос. наук, професор кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Б.Грінченка

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради НПУ імені М.П. Драгоманова “\_\_\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ року, протокол №\_\_\_\_\_.

Голова НМР \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ (прізвище та ініціали)

\_\_\_\_\_ (підпис)

## I. Пояснювальна записка

В умовах реформування вищої освіти в Україні пріоритетна увага повинна надаватися підготовці нової генерації педагогічних і науково-педагогічних кадрів – національної еліти, яка здатна оволодіти новою освітньо-світоглядною парадигмою національно-державного творення. Однією з передумов вирішення цього надзвичайно важливого і складного завдання є підвищення рівня психолого-педагогічної культури, зокрема, шляхом покращення науково-педагогічної підготовки майбутніх викладачів ВНЗ.

Переддипломна практика є завершальною складовою підготовки магістрів, фактором формування їх фахової наукової культури.

**Мета переддипломної практики практики** – забезпечити науково-педагогічну підготовку магістрів у галузі методики навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.

### **Завдання переддипломної практики:**

- оволодіти засобами аналізу й оцінки педагогічних і психологічних явищ, що породжуються умовами навчально-виховного процесу у ВНЗ;
- оволодіти способами конструювання та моделювання ситуацій пізнавальної і художньо-творчої активності особистості в процесі навчання образотворчого мистецтва у ВНЗ;
- здійснити самовизначення в галузі педагогіки мистецтва в умовах багатоманітності та варіативності технологій і методів навчання образотворчого мистецтва;
- розвинути та актуалізувати науково-педагогічні здібності та компетенції проектування індивідуальних стратегій майбутньої фахової діяльності та ресурсів її здійснення
- розвинути й актуалізувати здатності магістра до проведення, організації та публічної кураторської підтримки виставкових проєктів.

Переддипломна практика організується випусковою кафедрою за погодженням із деканатом та відділом практики по НПУ імені М.П.Драгоманова, яка визначає термін проходження різних видів практики, встановлює форми та критерії оцінювання їх результативності.

Керівництво практикою забезпечують викладачі-методисти, які надають студентам необхідну консультативну допомогу в організації та плануванні самостійної професійної діяльності, а також здійснюють контроль її продуктивності.

Основні результати практики та компетенції, які вони формують:

№з/п	Результати навчання	Компетентності
1	Студент: демонструє глибоке усвідомлення та критичне осмислення різних аспектів історичних і сучасних явищ образотворчого мистецтва та	Здатність до незалежного критичного осмислення та аналізу історичного та сучасного досвіду образотворчого мистецтва

	<p>застосовує спеціальні методології, ґрунтовний аналіз письмових джерел і культурних артефактів при підготовці презентацій, публічних виступів, письмових робіт, творчих проєктів і магістерського дослідження;</p> <p>демонструє глибокі знання методів аналізу, систематизації та контекстуалізації інформації та застосовує їх в художніх практиках на основі критичного і незалежного підходу;</p>	
2	<p>демонструє ґрунтовні вміння публічного ділового дискурсу та незалежного професійного обговорення проблем образотворчого мистецтва з використанням актуальної інформації та новітніх комунікаційних технологій;</p> <p>демонструє здатність індивідуального та командного планування, організації та проведення художніх виставок, мистецьких проєктів дисциплінарного та міждисциплінарного характеру, а також презентації та публічного їх обговорення як у вузьких професійних, так і широких соціальних контекстах;</p>	<p>Володіння різними видами публічного дискурсу для професійного обговорення мистецьких проблем і проєктів в різних культурних і соціальних контекстах</p>
	<p>демонструє здатність виявляти та автономно вирішувати проблеми професійного характеру на основі їх критичної оцінки та аналізу з використанням різноманітних друкованих, аудіовізуальних і електронних джерел;</p>	<p>Здатність виявляти, аналізувати та вирішувати проблеми професійного характеру на основі дослідницької методології, методів і джерел</p>
	<p>демонструє здатність навчати образотворчого мистецтва на рівні вищих навчальних художніх закладів, використовуючи необхідні методики відповідно до існуючих освітніх стандартів та європейських документів в галузі мистецького навчання;</p> <p>демонструє здатність організовувати освітній процес в галузі професійної художньої освіти відповідно до існуючих умов і потреб суспільства, застосовуючи знання в галузі педагогіки, вікової психології, теорії професійного навчання.</p> <p>демонструє здатність виявляти, аналізувати та критично оцінювати проблемне поле методики навчання образотворчого мистецтва, а також здатність логічно й аргументовано викладати освітні ідеї при підготовці презентацій, виступів, письмових робіт, магістерської дисертації.</p>	<p>Здатність застосовувати знання в галузі професійної освіти для ефективної організації навчання з образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах відповідно до освітніх стандартів та європейських тенденцій</p>

Оволодіння окресленими компетенціями в ході переддипломної практики покликане сприяти ефективному становленню художньо-педагогічної майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Зміст переддипломної практики базується на ряді дисциплін, що були засвоєні студентом на рівні бакалаврської підготовки, зокрема, педагогіка,

психологія, методика художнього навчання і виховання, а також пов'язаний з дисциплінами магістерського циклу підготовки такими, як педагогіка вищої освіти, психологія вищої освіти, методика навчання образотворчого мистецтва у ВНЗ тощо.

Контроль знань та умінь студентів здійснюється шляхом оцінювання активності участі в роботі переддипломної практики, якості представлених досліджень, результативності інформаційного пошуку, повноти підготовленого індивідуального студентського портфолію. Підсумкова форма контролю – диференційований залік.

## **II. Терміни проходження практики** **Терміни практичної підготовки студентів**

Назва практики	Термін проведення		
	Семестр	Кількість тижнів	
Переддипломна практика	III	9	листопад-грудень

## **III. Базы проведення практик**

Основною базою проведення практики є кафедра образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова.

## **IV. Організація практики**

Організація практики покликана сприяти ефективному становленню науково-педагогічного досвіду майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.

### ***Керівництво педагогічної практикою***

Керівництво переддипломною практикою здійснюють відповідальний за організацію практики на факультеті, групові керівники, методисти, за якими закріплені студенти.

### ***Обов'язки студентів-практикантів***

1. Студент виконує всі види робіт, передбачених методичним керівництвом, старанно готується до кожного семінару, заздалегідь опрацьовує науково-педагогічні джерела, радиться з методистами, які затверджують названу документацію.

2. Практикант чітко дотримується внутрішнього режиму ВНЗ, розпоряджень адміністрації та керівників практики. При порушеннях дисципліни студент усувається від подальшого проходження практики.

3. Студент-практикант працює на кафедрі, художній галереї та в бібліотеці протягом цілого робочого дня.

4. Протягом педпрактики студент веде щоденник практики, де фіксує всю свою роботу.

## **V. Підведення підсумків практики**

Після закінчення терміну практики студенти у триденний термін здають звітну документацію, яка визначена програмою практики. Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) в комісії, до складу якої входять керівники практики, методисти та викладачі кафедри, на базі якої проводилась практика.

Комісія приймає залік у студентів протягом перших десяти днів семестру, який починається після практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку студента з підписами членів комісії.

Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, за можливості та необхідності надається право повторного проходження практики. Студент, який отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з вищого навчального закладу.

Підсумки практики обговорюються на підсумковій конференції, яка проводиться в кінці перших десяти днів після закінчення практики.

Захист студентом переддипломної практики проходить перед спеціальною комісією, членами якої є провідні фахівці інституту бази практики.

До захисту практики допускаються студенти, що своєчасно і в повному обсязі виконали завдання практики і в зазначені терміни представили всю звітну документацію (наукову статтю і пояснювальну записку до магістерського проекту).

Захист практики включає усний публічний звіт студента-практиканта за підсумками виконаної роботи, відповіді на запитання членів комісії, виступи членів комісії.

Усний звіт студента про практику включає:

- розкриття цілей і завдань практики;
- опис виконаної роботи з кількісними та якісними характеристиками, відповідність обсягу і змісту роботи плану-графіку і завданням практики;
- обґрунтування висновків і пропозицій щодо змісту та організації практики, вдосконалення програм практики.

Оцінка за практику ставиться членами комісії на підставі обліку виконаних студентом навчальних завдань, поданій ним звітної документації, ініціативи та зацікавленості в роботі. Оцінка заноситься до протоколу захисту практики, екзаменаційну відомість і залікову книжку студента.

За підсумками практики проводяться загальні збори (конференція) студентів, викладачів з узагальнення її результатів.

## **VI. Зміст практики**

Сучасні реформаційні процеси в галузі професійної освіти зумовлюють необхідність ґрунтування професійної підготовки майбутніх художників-педагогів на взаємодії теоретичного та практичного досвідів з постійним збільшенням питомої ваги самостійної практичної діяльності. Ефективним способом реалізації зазначеного є переддипломна практика магістрів на кафедрі.

Переддипломна практика розглядається як впливовий стимул для активізації самостійного педагогічного творчого пошуку магістрів, експериментування з інноваційними ідеями, напрямками, технологіями та матеріалами. Прикладна спрямованість практики визначає її дослідницький характер, що орієнтує магістрів на пошук ефективних методів професійної освіти як під час аналізу існуючого педагогічного досвіду, так і під час самостійного виконання усіх видів професійної діяльності викладача.

Метою практики є закріплення теоретичних знань і вироблення навичок і вмінь науково-педагогічної та кураторсько-виставкової роботи у вищих навчальних закладах, які включають в себе:

- закономірності педагогічного процесу у ВНЗ;
- методiku організації навчального процесу у ВНЗ;
- методи навчання образотворчого мистецтва у ВНЗ;
- аналітична робота у художньо-творчому середовищі;
- проектування та організація художніх виставок;
- презентація й обговорення творчих досягнень у публічному дискурсі.

Переддипломна практика спрямована на вдосконалення аналітичних, комунікативних і педагогічних компетенцій магістрів, розвитку його здібностей і прагнень до професійного самовдосконалення. Переддипломна практика передбачає наступні завдання:

- поглибити і закріпити теоретичні знання, отримані студентами при вивченні педагогіки і психології вищої школи, педагогіки і психології мистецтва, методики навчання образотворчого мистецтва, загальногуманітарних і спеціальних дисциплін;
- навчити студентів застосовувати знання в процесі самостійної педагогічної роботи;
- навчити грамотній роботі з інформаційними джерелами;
- допомогти студентам оволодіти методами і формами педагогічної роботи у ВНЗ;
- уміти аналізувати власну роботу і діяльність студентів;
- правильно оформляти навчальну документацію.

### ***Організація практики***

Для успішної підготовки до педагогічної діяльності студенту потрібно кваліфіковане керівництво. Тому в роботі зі студентами необхідно здійснювати організаційне та науково-методичне курування з боку керівника практики. Керівник практики - консультант або педагог-методист, допомагає скласти план роботи на період проходження практики. План повинен включати:

- графік проведення лекцій;
- графік проведення лабораторних занять;
- розподіл студентів-практикантів між педагогами-консультантами;
- розподіл груп між студентами-практикантами (доцільно закріпити за кожним практикантом курс);

- розподіл магістрів за планом роботи художньої галереї університету;
- графік роботи над кураторсько-виставковим проектом.

### ***Зміст переддипломної практики***

1. Планування навчальної роботи з образотворчих дисциплін протягом семестру. Це вимагає від студента вирішення таких завдань:

планування лекційних та лабораторних занять з урахуванням сучасних тенденцій взаємозв'язку мистецтв, інтеграції художніх знань та уявлень студентів;

визначення оптимального комплексу методів, прийомів і засобів навчання на лекційному занятті;

2. Розробка та проведення лекцій з образотворчих дисциплін.

використання на лекціях інноваційних форм та методів навчання, різноманітних художніх матеріалів і технік, передбачених програмою, з метою активізації навчальної діяльності студентів та найефективнішого досягнення мети лекційного заняття;

побудова занять на основі різноманітних освітніх технологій, включаючи передовий досвід викладачів образотворчого мистецтва.

3. Розробка та проведення циклу лабораторних занять з мистецьких дисциплін.

вибір творчого диференційованого домашнього завдання до лабораторного заняття, яке містить елементи пошукової діяльності з повідомленням студентам рекомендацій до його виконання;

використання на заняттях інноваційних форм та методів навчання, різноманітних художніх матеріалів і технік, передбачених програмою, з метою активізації навчальної діяльності студентів та найефективнішого досягнення мети лабораторного заняття;

створення на лабораторних заняттях найбільш сприятливих для навчальної та творчої діяльності учнів психологічних умов та певного емоційного настрою.

4. Діагностування навчальних досягнень студентів в області порівняльного аналізу робіт.

оцінювання навчальної успішності студентів;

визначення оптимального комплексу методів діагностування навчальної успішності студентів.

5. Підготовка художнього проекту.

- кураторське дослідження художнього середовища;
- формування кола задіяних художників;
- формулювання концепції проекту та візуальної структури експозиції;
- організація кураторського проекту (адміністративні погодження, транспортне і логістичне забезпечення, підготовка (розвішування) експозиції, інформування про проект, розробка сценарію відкриття проекту, завершення та зняття експозиції);



- PR-підтримка проекту (підготовка прес-релізу проекту, рекламного плакату проекту, запрошень, фотофіксація процедури відкриття).

### ***Форми роботи студентів під час переддипломної практики***

Перед початком переддипломної практики студент отримує попередню консультацію з метою підготовки до викладацької роботи з студентами. Консультант виявляє рівень знань студента в галузі методики навчання образотворчого мистецтва, планує разом з ним педагогічну роботу, коректує підбір матеріалу. У процесі проходження переддипломної практики студент оволодіває вимогами до написання наукових статей у фахових збірниках. Переддипломна практика проводиться як активна (студент самостійно, під наглядом педагога-консультанта веде дослідницьку роботу).

Заняття асистента зі студентами у присутності консультанта дозволяють визначити ефективність самостійної роботи асистента і дати рекомендації щодо подальшого її вдосконалення. Публічне проведення виставкового кураторського проекту дозволяє виявити готовність магістра до експозиційної роботи. Форми консультацій з викладачем-методистом і куратором виставкових проектів кафедри повинні варіюватися залежно від індивідуальності студента та рівня його підготовленості до переддипломної практики. Контроль за успішністю студентів проводиться систематично у вигляді поточних оцінок. Мета цих перевірок - активізувати викладацьку і кураторську роботу студентів, зробити її систематичною, підвищити відповідальність за її результати. У кінці практики асистент пише звіт про проходження практики, до якого додаються конспекти проведених занять і матеріали кураторського проекту, вносить свої пропозиції, та залишає місце для зауважень.

### ***Форми звітності практикантів***

По закінченні практики студенти подають керівникові такі документи:

- 1) щоденник педагогічної практики з образотворчого мистецтва, де фіксуються психолого-педагогічні спостереження, індивідуальний план роботи, короткий аналіз власної навчально-виховної та художньої діяльності;
- 2) один план-конспект лекції;
- 3) один розгорнутий план-конспект циклу лабораторних занять;
- 4) аналіз – кращої та гіршої студентських робіт;
- 5) дизайнерське забезпечення кураторського проекту (запрошення, рекламний плакат, прес-реліз)
- 6) концепція кураторського проекту з обґрунтуванням експозиції;
- 7) сценарій відкриття виставки;
- 8) фотофіксація виставки та її відкриття;
- 9) звіт про асистентську практику;
- 10) характеристика керівника на студента-практиканта.

### ***Оцінювання переддипломної практики***

Критерії оцінки включають весь комплекс організаційно-педагогічних умінь практиканта:

- якість та інноваційність організації та проведення навчальних занять з образотворчого мистецтва;
- ґрунтовність підготовки навчально-методичної документації викладача;
- якість і новаторство організації та проведення кураторського виставкового проекту;
- здатність презентувати творчі досягнення в публічному дискурсі.

Всі напрямки переддипломної практики поряд з іншими формами організації навчального процесу спрямовуються на формування ряду компонентів, які визначають готовність майбутнього викладача до педагогічної діяльності:

- аналітичний компонент – глибоке усвідомлення та критичне осмислення різних аспектів історичних і сучасних явищ педагогіки образотворчого мистецтва та застосування спеціальні методології, ґрунтового аналізу письмових джерел і культурних артефактів при підготовці презентацій, публічних виступів і магістерського дослідження; глибокі знання методів аналізу, систематизації та контекстуалізації інформації та застосування їх в художніх практиках на основі критичного і незалежного підходу;
- комунікативний компонент – ґрунтовні вміння публічного ділового дискурсу та незалежного професійного обговорення проблем образотворчого мистецтва з використанням актуальної інформації та новітніх комунікаційних технологій; здатність індивідуального та командного планування, організації та проведення художніх виставок, мистецьких проектів дисциплінарного та міждисциплінарного характеру, а також презентації та публічного їх обговорення як у вузьких професійних, так і широких соціальних контекстах;
- дослідницький компонент – здатність виявляти та автономно вирішувати проблеми професійного характеру на основі їх критичної оцінки та аналізу з використанням різноманітних друкованих, аудіовізуальних і електронних джерел;
- педагогічний компонент – здатність виявляти, аналізувати та критично оцінювати проблемне поле методики навчання образотворчого мистецтва, а також здатність логічно й аргументовано викладати освітні ідеї при підготовці презентацій, виступів, письмових робіт, магістерської дисертації.

#### ***Розрахунок рейтингових балів за видами модульного контролю***

Завдання переддипломної практики	Бали
<b>2 курс</b>	
Планування навчального процесу з образотворчих дисциплін	10
Проведення лекції	15
Проведення циклу лабораторних занять	15

Аналіз навчальних досягнень студентів	10
Організація кураторсько-виставкового проекту	50
<b>Підсумковий рейтинговий бал</b>	<b>100</b>
<b>Нормований рейтинговий бал</b>	<b>100</b>

## Інформаційні джерела практики

### Основні

1. Баммес Г. Художественная пластическая анатомия человека / Г. Баммес. [{}]- Дрезден, 1988.
2. Барщ А. О. Рисунок в средней художественной школе / А. О. Барщ – М. : [{}]-Изд-во Академии художеств СССР, 1963.
3. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты: рисунок, живопись, [{}]-композиция : учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности 21.09 «Черчение, рисование и труд» / Г. В. Беда. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1981.
4. Бесчастнов И.П. Живопись: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: "Владос", 2004.
5. Волков Н.Н. Композиция в живописи. -. М., 1977.- 263 с.
6. Волков Н.Н. Цвет в живописи. - М., 1984
7. Иттен И.Мой форкурс в Баухаузе и других школах. - М., 2004.
8. Кириченко М.А. Основы образотворчої грамоти.- К., 1982.
9. Ли Н. Г. Основы учебного академического рисунка / Н. Г. Ли. – М. : ЭКСМО, 2003.
10. Маслов Н.Я. Пленэр: Практика по изобразительному искусству. Учеб. пос. для студентов худ.-граф. фак. пед. ин-тов. - М.: Просвещение, 1984.
11. Мизиано В. Пять лекций о кураторстве. – М, Ad Marginem, 2014. – 256 с.
12. Могилевцев В. Основы рисунка. – Санкт-Петербург, 2010.
13. Обрист Х.У. Краткая история кураторства. – М, Ad Marginem, 2013. – 256 с.
14. Ревякин П.П. Техника акварельной живописи — М.: Госстрой издат, 1959.
15. Ростовцев Н. Н. Рисование головы человека : учебное пособие / Н. Н. Ростовцев. – М. : Изобразительное искусство, 1983.
16. Ростовцев Н.Н. Академический рисунок. М., Просвещение, 1973.
17. Ростовцев Н.Н. Натюрморт. Пособие для студентов ХГФ. -М.: Искусство, 1974.
18. Рындин А.С. Живопись. Теория и практика. – Одесса, 2010
19. Смирнов Г.Б., А.А.Унковский. Рисунок и живопись пейзажа. – М., Просвещение, 1965.
20. Тихонов С. В. Рисунок : учебное пособие для вузов / С. В. Тихонов, В. Г. Демьянов, В. Б. Подрезков. – М. : Стройиздат, 1995.
21. Угаров, Б.С. Учебный рисунок: учебное пособие для высших художественных учебных заведений / Б.С. Угаров, В.А. Королев, П. Варлен; под ред. Б.С. Угарова – М.: Изобразительное искусство, 1995. – 216 с.
22. Унковский А.А. Живопись. Вопросы колорита.– М.: Просвещение, 1980.-128с.+ ил.
23. Шаляпин О.В. Живопись натюрморта и головы: Учебное пособие. – Новосибирск: НГПУ, 2004.
24. Шаров В.С. Академическое обучение изобразительному искусству. – М., 2013.
25. Шембель Л. Ф. Основы рисунка : учебник для профессиональных учебных заведений / Л. Ф. Шембель. – М. : Высшая школа, 1994.
26. Шорохов Е.В. Композиция. М. 1986.
27. Яшухин А.П.. Живопись. Учебник. – М: Агар, Рандеву – АМ, 1999.

### Допоміжні

1. Айзенбарт Б. Полный курс акварели. Для начинающих и студентов художественных вузов.— М.: Внешсигма, 2002;

2. Анисимов Н. Н. Основы рисования : учебное пособие для вузов / Н. Н. Анисимов. – М. : Стройиздат, 1974.
3. Беда Г.В. Живопись. - М.: 1986.-128 с.
4. Кале, П. Карандаш: искусство владения техникой: пер. с англ. / П. Кале. – Минск: Поппури, 2003. – 159 с.
5. Кипли, Д. И. Техника живописи. – Москва : Изд-во «В. Шевчук», 2008.
6. Кирцер Ю.М. Рисунок и живопись - М., 1998
7. Клее П.Педагогические эскизы. - М., 2004.
8. Крахмалев М.И. Живопись.-Новосибирск: Изд. НГПУ, 2010.
9. Никодеми Г.-Б. Рисунок. Акварель и темпера. - М.: Издательство ЭКСМО-Пресс, 2002;
10. Фельдман В.А. Искусство акварельной живописи / Предисл. П.Юрченко. - Киев: "Мистецтво", 1967.